

سازمان دامپزشکی کشور

وزارت جہاد کشاورزی

دستور العمل اجرایی

ضوابط فنی و بهداشتی تاسیس و بهره برداری

مراکز تکثیر و پرورش اسب

سازمان دامپزشکی کشور

معاونت امور تولیدات دامی

خرداد ماه - ۱۴۰۰

عنوان دستورالعمل اجرایی: ضوابط فنی و بهداشتی تاسیس و بهره برداری مراکز تکثیر و پرورش اسب

فهرست:

دستورالعمل اجرایی: ضوابط فنی و بهداشتی تاسیس و بهره برداری مراکز تکثیر و پرورش اسب

هدف:	۳
تعاریف، واژه ها و اصطلاحات :	۳
دامنه کاربرد:	۳
مسئولیت اجراء:	۴
محل و موقعیت:	۴
ظرفیت:	۴
حداقل مساحت زمین:	۴
حداقل فضای مورد نیاز برای تاسیسات اصلی و جانبی:	۵
شرایط و امکانات تاسیسات اصلی و جانبی مرکز:	۶
پیوست: حریم بهداشتی مرکز تکثیر و پرورش اسب :	۱۲

تهیه و تدوین: کارگروه علمی - تخصصی دام وزارت جهاد کشاورزی با همکاری فدراسیون سوارکاری جمهوری اسلامی ایران

سازمان دامپزشکی کشور

معاونت امور تولیدات دامی

- ۱- آقای دکتر هادی تهرائی
- ۲- آقای دکتر مجید مختاری
- ۳- آقای دکتر یوسف بهیار
- ۴- آقای دکتر علی سیفی

- ۱- خانم مهندس فرشته مرندي پور
- ۲- آقای مهندس علی کاظمی
- ۳- آقای دکتر اسماعیل دوستی ایرانی
- ۴- آقای مهندس سعید یاراحمدی

خرداد ماه ۱۴۰۰

بسمه تعالی

دستورالعمل اجرایی

ضوابط فنی و بهداشتی تاسیس و بهره برداری مراکز تکثیر و پرورش اسب

ماده ۱- هدف :

هدف از تدوین این دستورالعمل، تعیین و اعمال ضوابط، مقررات و شرایط مراکز تکثیر و پرورش اسب می باشد.

ماده ۲- تعاریف، واژه ها و اصطلاحات:

در این دستورالعمل واژه ها و اصطلاحات در تعاریف زیر کاربرد دارند:

۱-۲- مرکز: مرکز (واحد) تکثیر و پرورش اسب

۲-۲- اصطبل: اصطبل (Stable) سالن محل استقرار جایگاه/ باکس های انفرادی نگهداری و پرورش اسب

۳-۲- باکس: باکس (Box) جایگاه انفرادی برای نگهداری و پرورش اسب

۴-۲- پادوک: پادوک (Paddock) گردشگاه یا محل رهاسازی اسب ها در فضای آزاد و محصور

۵-۲- لنژ: لنژ (Lungeing) حرکت دایره ای اسب حول یک مرکز که بصورت دستی و یا مکانیکی انجام می شود.

۶-۲- مانژ: مانژ (Arena/Manege) میدان اجرای تمرین و یا آموزش اسب

۷-۲- کره مادیان: اسب یا اسبچه ماده زیر ۴ سال

۸-۲- مادیان: اسب یا اسبچه ماده ۴ سال و بالاتر

۹-۲- کره نریان: اسب یا اسبچه نر زیر ۴ سال

۱۰-۲- نریان: اسب یا اسبچه نر ۴ سال و بالاتر اخته نشده

۱۱-۲- سیلمی: اسب نر کششی و یا نریانی که برای ازدیاد نسل استفاده می شوند.

۱۲-۲- ترکیب گله: نسبت درصد گروه های سنی و جنسی مختلف تشکیل دهنده گله

۱۳-۲- سالن قرنطینه: جایگاهی است که با بهره مندی از شرایط و امکانات مورد نظر در این دستورالعمل، مبادرت به نگهداری موقت اسب های تازه وارد به مرکز (قبل از ورود به سالن/اصطبل نگهداری و پرورش) در باکس های انفرادی طی زمان مشخص می نماید تا ضمن جلوگیری از تماس مستقیم و یا غیر مستقیم با سایر اسب ها ، اقدامات بهداشتی و قرنطینه ای مربوط به مورد اجرا گذاشته شود.

تبصره- مدت زمان قرنطینه و نوع اقدامات بهداشتی و قرنطینه ای در مدت زمان قرنطینه براساس ضوابط و دستورالعمل های ابلاغی از سوی سازمان دامپزشکی کشور تعیین می شود.

ماده ۳- دامنه کاربرد :

این دستورالعمل درخصوص صدور و تمدید پروانه تاسیس و بهره برداری و نیز پروانه های بهداشتی مراکزی که مبادرت به تکثیر و پرورش اسب می نمایند، کاربرد دارد.

تبصره ۱- کانون/باشگاه های سوارکاری، پانسیون های اسب و همچنین مراکز تربیت و آموزش اسب مشمول این دستورالعمل نبوده و بهره برداری از مرکز تکثیر و پرورش اسب برای این منظور ممنوع می باشد. متقاضیان احداث و بهره برداری از کانون/باشگاه های سوارکاری، پانسیون های اسب و همچنین مراکز تربیت و آموزش اسب (حسب مورد) می توانند با رعایت حریم بهداشتی تعیین شده از مرکز تکثیر و پرورش اسب (پیوست این دستورالعمل) و اخذ مجوز های مربوط از مراجع ذیربط مبادرت به فعالیت در این خصوص نمایند.

تبصره ۲- تربیت و آموزش و نیز آماده کردن اسب های داخل مرکز به منظور شرکت در مسابقات با رعایت مفاد این دستورالعمل امکان پذیر بوده و مستلزم اخذ مجوز در این خصوص نمی باشد.

ماده ۴- مسئولیت اجراء :

تمامی اشخاص حقیقی و یا حقوقی که مبادرت به تکثیر و پرورش اسب می نمایند و نیز سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور، سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران و یا واحدهای استانی مربوطه به عنوان مجری صدور/تمدید پروانه های تاسیس و بهره برداری و پروانه های بهداشتی این گونه مراکز(حسب مورد) ، موظف به اجرای مفاد این دستورالعمل می باشند.

ماده ۵- محل و موقعیت مرکز تکثیر و پرورش اسب باید دارای شرایط زیر باشد:

۱-۵- حریم بهداشتی از اماکن دامی و صنایع وابسته به دام، واحدهای صنعتی و مراکز خدماتی، جاده، راه آهن، فرودگاه و سکونتگاه ها را برابر جداول (۱) ، (۲) ، (۳) و (۴) پیوست شماره یک این دستورالعمل رعایت نماید.

۲-۵- حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و دکل های فشار قوی برق تعیین شده از سوی وزارت نیرو را رعایت نماید.

۳-۵- حریم در نظر گرفته شده برای «پارک ملی، تالاب، دریاچه، اثر طبیعی ملی»، «پناهگاه حیات وحش، منطقه حفاظت شده» ، «رودخانه های دائمی (آب شرب و غیر شرب)» ، «قنات و چاه آب شرب» ، برابر ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۰۴/۱۵ و اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶/ت/۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۱/۰۲/۰۴ هیئت محترم وزیران) را رعایت نماید.

۴-۵- امکان فراهم نمودن آب سالم و بهداشتی وجود داشته باشد.

ماده ۶ - حداقل ظرفیت مرکز تکثیر و پرورش اسب ، ۱۰ راس اسب ماده مولد(مادیان) و حداکثر ظرفیت آن براساس امکانات و تجهیزات مرکز و براساس سیاست های اجرایی برنامه ریزی تولید که به طور سالیانه از سوی معاونت امور تولیدات دامی وزارت جهاد کشاورزی ابلاغ می شود، تعیین می شود.

ماده ۷ - ترکیب گله در یک مرکز تکثیر و پرورش اسب مطابق جدول شماره (۱)، در نظر گرفته می شود.

جدول شماره (۱): ترکیب گله در مرکز تکثیر و پرورش اسب

مولد ماده (مادیان)	مولد نر (نریان/سیلمی)	کره (مادیان/نریان) ۶ ماه تا ۳ سال	ظرفیت کل
۱۰	۱	۶	۱۷
۳۰	۲	۱۸	۵۰
۵۰	۳	۳۰	۸۰

* ترکیب گله ارائه شده همواره در مراکز مختلف تکثیر و پرورش اسب ثابت نبوده و بر اساس نحوه مدیریت پرورش از جمله نگهداری و یا عدم نگهداری تمامی کره ها (مادیان/نریان) تا پایان دوره پرورشی (۳ سال)، بهره گیری از روش های تلقیح مصنوعی و ... ، متغیر می باشد.

ماده ۸- حداقل فضای مورد نیاز برای تاسیسات اصلی و جانبی مرکز مطابق جدول شماره (۲) ، در نظر گرفته می شود.

تبصره- متقاضیانی که درخواست صرفا «نگهداری و پرورش اسب» را دارند، می توانند با در نظر گرفتن تاسیسات اصلی و جانبی مطابق جدول شماره (۲) به جز جایگاه/باکس های نگهداری مادیان و نریان و نیز زایشگاه و با رعایت مفاد این دستورالعمل، مبادرت به اخذ پروانه «مرکز نگهداری و پرورش اسب» از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور و سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران و یا واحدهای استانی مربوطه نمایند.

جدول شماره (۲): حداقل فضای مورد نیاز برای تاسیسات اصلی و جانبی مرکز تکثیر و پرورش اسب (بر حسب مترمربع)

تاسیسات مورد نیاز (اصلی/جانبی)	مبنای محاسبه	مساحت مسقف	مساحت غیرمسقف
جایگاه/باکس نگهداری مادبان	به ازاء هر راس	$16 = 4 \times 4$	-
جایگاه/باکس نگهداری نریان(۱)	به ازاء هر راس	$16 = 4 \times 4$	-
جایگاه/باکس نگهداری کره اسب(۲)	به ازاء هر راس	$16 = 4 \times 4$	-
زایشگاه	به ازاء هر سالن/اصطبل	$20 = 5 \times 4$	-
راهروی سرویس دهی و خوراک دهی(۳)	به ازاء هر راس/جایگاه در سالن های یک طرفه	۱۶	-
	به ازاء هر راس/جایگاه در سالن های دو طرفه	۸	-
پادوک/گردشگاه (۴)	به ازاء هر مرکز	-	$1200 = 40 \times 30$
مانز (۵)	به ازاء هر مرکز	-	$2400 = 60 \times 40$
لنژ (با قطر حداقل ۱۸ متر)	به ازاء هر مرکز	-	$255 = 14/3 \times 81$
اتاق معاینه اسب، درمانگاه و داروخانه	به ازاء هر مرکز	۳۰	-
سالن قرنطینه(۶)	به ازاء هر راس/جایگاه	$16 = 4 \times 4$	-
انبار نگهداری علوفه	به ازاء هر راس	۴	-
انبار نگهداری کنسانتره و مکمل	به ازاء هر راس	۲	-
انبار نگهداری وسایل و تجهیزات	به ازاء هر مرکز	۲۰	-
محل نعل بندی و پاشویه اسب	به ازاء هر سالن/اصطبل	۱۰	-
فضای خشک کن اسب	به ازاء هر سالن/اصطبل	۱۰	-
رختکن و سرویس بهداشتی	به ازاء هر مرکز	۳۰	-
جایگاه نگهداری و دیوی کود(فضولات) (۷)	به ازاء هر مرکز	۲۰	-
پارکینگ اسب کش و خودرو (سایبان)	به ازاء هر مرکز	-	۱۰۰
دفتر مدیریت، اداری و دامپزشک	به ازاء هر مرکز	۵۰	-
اتاق کارگری	به ازاء هر مرکز	۲۵	-
نگهبانی	به ازاء هر مرکز	۱۲	-

(۱) در صورت بهره گیری مرکز از روش تلقیح مصنوعی، ضرورتی به فراهم نمودن جایگاه/باکس نگهداری نریان نمی باشد.

(۲) معمولاً کره های اسب از زمان تولد تا شش ماهگی همراه مادر نگهداری می شوند و از پایان شش ماهگی و از ابتدای هفت ماهگی از مادر جدا شده و در جایگاه/باکس های جداگانه نگهداری می شوند.

(۳) طول راهروی سرویس دهی و خوراک دهی برابر طول سالن/اصطبل و حداقل عرض آن ۴ متر در نظر گرفته می شود.

(۴) ابعاد در نظر گرفته شده برای مراکز با ظرفیت حداقل ۵۰ راس در نظر گرفته شده که در صورت ظرفیت کمتر از ۵۰ راس به ازای هر راس اسب ۲۴ متر مربع در نظر گرفته می شود.

(۵) در صورت درخواست متقاضی مبنی بر تمرین و یا آموزش اسب های مرکز، الزامی می باشد.

(۶) تعداد جایگاه/باکس در نظر گرفته شده برای قرنطینه اسب در مراکز با ظرفیت تا ۵۰ راس معادل (بیست) درصد و در مراکز بیشتر از ۵۰ راس معادل (ده) درصد جایگاه/باکس های نگهداری و پرورش اسب مرکز در نظر گرفته می شود.

(۷) برای مراکزی که مبادرت به نگهداری و دیوی کود (فضولات) می نمایند، الزامی می باشد.

تبصره ۱- ابعاد در نظر گرفته شده برای جایگاه/باکس نگهداری و پرورش اسب و نیز جایگاه/باکس قرنطینه در جدول فوق، برای اسب های بزرگ جثه در نظر گرفته شده است که برای اسب های متوسط جثه و یا کوچک جثه، ابعاد مذکور ۱۰ تا ۲۰ درصد (حسب مورد) قابل کاهش می باشد.

تبصره ۲- ملاک طبقه بندی اسب ها براساس جثه(بزرگ، متوسط و یا کوچک جثه)، اعلام معاونت امور تولیدات دامی می باشد.

ماده ۹ - حداقل مساحت زمین در نظر گرفته شده برای مرکز باید علاوه بر حداقل فضای مورد نیاز برای تاسیسات اصلی و جانبی مرکز (مطابق جدول شماره یک این دستورالعمل)، معادل ۲۰ درصد کل زمین جهت محوطه سازی، راه های دسترسی، مکان های رفاهی(سالن غذا خوری، نمازخانه و....) در نظر گرفته می شود.

ماده ۱۰ - نقشه جانمایی تاسیسات مرکز تکثیر و پرورش اسب باید به نحوی تهیه و ارایه شود که شامل تاسیسات اصلی و جانبی به شرح ذیل باشد :

۱۰-۱- سالن (اصطبل) و جایگاه (باکس) نگهداری و پرورش اسب

۱۰-۲- سالن قرنطینه

۱۰-۳- اتاق معاینه، درمانگاه و داروخانه

۱۰-۴- پادوک (گردشگاه) اسب

۱۰-۵- مانژ (در صورت درخواست متقاضی مبنی بر تمرین و یا آموزش اسب های مرکز)

۱۰-۶- لنژ

۱۰-۷- انبار نگهداری خوراک (علوفه/کنسانتره) اسب

۱۰-۸- محل نعل بندی و پاشویه اسب

۱۰-۹- محل خشک کن اسب

۱۰-۱۰- انبار نگهداری وسایل و تجهیزات مورد نیاز

۱۰-۱۱- رختکن و سرویس بهداشتی

۱۰-۱۲- بخش مدیریت، اداری و دامپزشک

۱۰-۱۳- جایگاه نگهداری و دپوی کود/فضولات(برای مراکزی که مبادرت به نگهداری و دپوی کود می نمایند)

۱۰-۱۴- اتاق کارگری و نگهبانی

ماده ۱۱ - سالن (اصطبل) و جایگاه (باکس) نگهداری و پرورش اسب، باید دارای امکانات و شرایط زیر باشد :

۱۱-۱- جهت و موقعیت سالن باید طوری طراحی شود که ضمن بهره مندی از تهویه مناسب، از نور کافی (نور طبیعی و مصنوعی) برخوردار باشد.

۱۱-۲- درب ورودی به سالن باید قابل کنترل بوده و در خلاف جهت وزش بادهای غالب در منطقه باشد.

۱۱-۳- کلیه لامپ های تعبیه شده در سالن باید دارای پوشش مناسب (قابل تمیز کردن) باشند.

۱۱-۴- در مبادی ورودی به سالن حشره کش برقی برای جلوگیری از ورود حشرات نصب شود.

۱۱-۵- سقف بایستی :

۱۱-۵-۱- از مصالح مقاوم در مقابل گرما، سرما ، رطوبت و باد و قابل شستشو و ضدعفونی باشد.

۱۱-۵-۲- ارتفاع سقف بایستی به نحوی طراحی شود که ضمن تامین نیاز اسب به هوای تازه ، درجه حرارت مناسب داخل جایگاه در فصل تابستان را تنظیم نماید.

- تبصره - ارتفاع سالن (اصطبل) از کف بستر تا سقف در غرفه های کوچک (تعداد ۱۰ جایگاه انفرادی اسب) و بزرگ (بیش از ۱۰ جایگاه انفرادی اسب) با یکدیگر متفاوت بوده و از حداقل ۳/۱ متر تا حداکثر ۶ متر متغیر می باشد.**
- ۱۱-۵-۳- دیوار تا سقف بایستی از مصالح مقاوم (مانند سیمان) قابل شستشو و ضدعفونی و یا شعله دادن ساخته شده باشد.
- ۱۱-۵-۴- ارتفاع دیوارهای حائل بین جایگاه/باکس های نگهداری و پرورش اسب بایستی حداقل ۳ متر باشد.
- تبصره - دیوارهای حائل تا ارتفاع حداقل دو متر از کف باید بصورت یکپارچه ، قابل شستشو و ضدعفونی و یا شعله دادن بوده و مابقی آن می توان از حصار و یا نرده های فلزی مناسب (مستحکم و قابل شستشو و ضدعفونی) بهره گیری نمود.**
- ۱۱-۶- پنجره ها باید :
- ۱۱-۶-۱- از نوع غیر بازشونده به سمت جایگاه و یا باز شونده از سمت بیرون جایگاه (ترجیحا بصورت کشویی یا ریلی) باشد.
- ۱۱-۶-۲- تمهیدات لازم از جمله نصب توری مناسب (فلزی قابل جابجایی برای شستشو و ضدعفونی) به منظور جلوگیری از ورود حشرات ، اندیشیده شود.
- ۱۱-۶-۳- پنجره ها به نحوی طراحی شوند که مانع تابش مستقیم نور خورشید به سر و چشمان اسب، شوند.
- ۱۱-۷- کف بایستی :
- ۱۱-۷-۱- با مصالح مناسب به نحوی ساخته شود که محکم و مقاوم، قابل شستشو و ضدعفونی و شعله دادن بوده و لغزنده نباشد .
- ۱۱-۷-۲- کف سالن بلندتر از سطوح مجاور طراحی می شود.
- ۱۱-۷-۳- دو سوم کف جایگاه از محل آخور به صورت صاف بوده و از یک سوم بعدی از شیب ملایم (شیب ۱ تا ۲ سانتی متر در یک متر طول جایگاه) به سمت کانال فاضلاب برخوردار باشد. کف جایگاه بصورت عرضی کاملا مسطح و فاقد شیب می باشد.
- ۱۱-۸- بستر باید:
- ۱۱-۸-۱- از جنس مناسب (پوشال چوب و یا موارد مشابه) به منظور آسایش حیوان و کاهش فشار روی سم، برخوردار باشد تا از آسیب و صدمه رساندن به اسب جلوگیری نماید.
- ۱۱-۸-۲- جاذب رطوبت باشد.
- ۱۱-۸-۳- تا حد امکان عاری از گرد و خاک باشد تا از بروز بیماری های تنفسی اسب جلوگیری نماید.
- ۱۱-۹- درب جایگاه/باکس از جنس مناسب (قابل شستشو و ضدعفونی) و ترجیحا فلزی باشد.
- ۱۱-۱۰- آبشخورها باید :
- ۱۱-۱۰-۱- از نوع اتوماتیک (خودکار) و مجهز به شیر قطع و وصل باشد.
- ۱۱-۱۰-۲- تمام سیستم آبشخور در مقابل یخ زدگی حفاظت شده باشد.
- ۱۱-۱۰-۳- دور از آخورها نصب شود.
- ۱۱-۱۱- آخورها باید قابل شستشو و ضدعفونی شدن و فاقد لبه تیز باشند.
- ۱۱-۱۲- راهروی سرویس دهی/ راهروی تغذیه (خوراک دهی) باید دارای شرایط و امکانات زیر باشد :

۱-۱۲-۱- کف بایستی با مصالح مناسب به نحوی ساخته شود که محکم و مقاوم، قابل شستشو و ضدعفونی و شعله دادن بوده، لغزنده نباشد و دارای شیب مناسب به سمت کانال های جمع آوری و انتقال فاضلاب باشد بطوری که از حالت ایستایی (سکون) فاضلاب جلوگیری شود.

۲-۱۲-۱۱- از تهویه و نور کافی (طبیعی و مصنوعی) برخوردار باشد.

۳-۱۲-۱۱- مجهز به انشعاب آب سرد و گرم پرفشار جهت شستشو و نیز دستگاه پمپ فشار قوی و اسپری ضدعفونی با مخزن مناسب جهت ضدعفونی باشد.

۱۳-۱۱- کانال های فاضلاب باید به نحوی طراحی گردد که :

۱-۱۳-۱۱- دارای عرض حدود ۲۰ سانتی متر و شیب ۵/۰ تا یک سانتی متر نسبت به یک متر طول کانال باشد .

۲-۱۳-۱۱- از مواد و مصالحی استفاده شود که قابل شستشو و ضدعفونی بوده و به مرور زمان خورده نشده و از بین نرود.

۳-۱۳-۱۱- فاقد زوایای تند به لحاظ جلوگیری از باقیماندن فاضلاب و مدفوع حیوان باشد.

۴-۱۳-۱۱- مجهز به روکش های مشبک مناسب (قابل شستشو و ضدعفونی و با استحکام لازم) و دریچه های بازدید بوده تا امکان شستشو و تمیز کردن آن ها فراهم باشد.

۵-۱۳-۱۱- به چاه فاضلاب یا سیستم تصفیه فاضلاب و یا چاه سپتیک (مورد تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان) هدایت شود.

ماده ۱۲- سالن قرنطینه که به منظور نگهداری انفرادی اسب های تازه وارد به مرکز قبل از ورود به سالن (اصطبل) نگهداری و پرورش و جهت انجام اقدامات بهداشتی و قرنطینه ای مربوط در نظر گرفته می شود، باید دارای امکانات و شرایط زیر باشد:

۱-۱۲- در دورترین نقطه از سالن (اصطبل) نگهداری و پرورش اسب به نحوی واقع شود که با در نظر گرفتن جهت وزش باد غالب مسیر باد به سمت سالن (اصطبل) نگهداری و پرورش اسب نباشد.

۲-۱۲- امکانات و شرایط مندرج در ماده (۱۱) این دستورالعمل را دارا باشد.

۳-۱۲- دیوارهای جانبی باکس های انفرادی به منظور جلوگیری از هر گونه تماس مستقیم و یا غیر مستقیم اسب ها با یکدیگر، باید بصورت یکپارچه تا سقف ادامه داشته و قابل شستشو و ضدعفونی و در صورت لزوم شعله دادن باشد.

۴-۱۲- کانال جمع آوری فاضلاب باید به نحوی طراحی شود که فاضلاب جمع آوری شده از سالن قرنطینه را مستقیماً به چاه فاضلاب یا سیستم تصفیه فاضلاب و یا چاه سپتیک (مورد تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان) هدایت نماید.

تبصره- مدت زمان قرنطینه و نوع اقدامات بهداشتی و قرنطینه ای در مدت زمان قرنطینه براساس ضوابط و دستورالعمل های ابلاغی از سوی سازمان دامپزشکی کشور تعیین می شود.

ماده ۱۳- در نظر گرفتن مکانی با امکانات و شرایط زیر، ترجیحاً در مجاورت سالن/اصطبل نگهداری و پرورش اسب به عنوان اتاق معاینه، درمانگاه و داروخانه به منظور انجام اقدامات درمانی و واکسیناسیون و مراقبت های بهداشتی اسب (بنا به ضرورت) ، الزامی است :

۱-۱۳- کف ، دیوار و سقف باید محکم و قابل شستشو و ضدعفونی باشد.

۲-۱۳- کف دارای راه آب مناسب برای دفع فاضلاب

۳-۱۳- دارای محل مناسبی برای مقید کردن اسب (Stok) برای معاینه و یا سایر عملیات درمانی باشد.

۴-۱۳- دارای سرویس و تجهیزات لازم برای استراحت ، معالجه و تغذیه اسب باشد.

۵-۱۳- دارای محل مناسب جهت نگهداری دارو ، تجهیزات و وسایل درمانگاهی باشد.

۱۳-۶- از تهویه و نور کافی (طبیعی و مصنوعی) برای بررسی و معاینه کردن دام ، برخوردار باشد.

ماده ۱۴- در نظر گرفتن مکانی به عنوان محل نعل بندی و پاشویه اسب با امکانات مورد نیاز به منظور شستشوی دست و پای اسب و انجام نعل بندی در سالن(اصطبل) نگهداری و پرورش اسب و یا در مجاورت آن، الزامی است.

ماده ۱۵- انبار نگهداری خوراک (علوفه، کنسانتره و مکمل) باید دارای شرایط و امکانات زیر باشد:

۱-۱۵- دارای موقعیت مناسب نسبت به درب ورودی مرکز باشد به نحوی که خودروی حمل خوراک برای تخلیه خوراک حداقل تردد را داشته و خودرو تحت هیچ شرایطی وارد منطقه پرورشی نشود.

۲-۱۵- دما ، رطوبت و تهویه قابل کنترل باشد.

۳-۱۵- دارای پالت (محکم، مناسب و قابل شستشو و ضدعفونی) جهت نگهداری خوراک و کنسانتره، باشد.

۴-۱۵- درب قابل کنترل برای جلوگیری از تردد افراد متفرقه به انبار باشد.

۵-۱۵- کف و دیواره قابل شستشو و ضدعفونی و یا شعله دادن باشد.

۶-۱۵- در برابر ورود و لانه گزینی جوندگان و پرندگان ایزوله باشد.

تبصره- در نظر گرفتن انبار روزانه خوراک (علاوه بر انبار مرکزی خوراک) در سالن(اصطبل) نگهداری و پرورش اسب به نحوی که تامین خوراک انبار از محوطه توسط دریچه و به راهروی سرویس و خوراک دهی از طریق درب امکان پذیر باشد، ضروری است.

ماده ۱۶- در نظر گرفتن فضایی به عنوان محل خشک کردن اسب مجهز به تجهیزات گرم کننده(سولاریوم) ترجیحا در سالن (اصطبل) نگهداری و پرورش اسب و یا در مجاورت آن، الزامی است.

ماده ۱۷- در نظر گرفتن مکانی به عنوان انبار به منظور نگهداری وسایل و تجهیزات مورد نیاز (از جمله زین و ...) با امکان دسترسی آسان در سالن(اصطبل) نگهداری و پرورش اسب و یا در مجاورت آن، ضروری است.

ماده ۱۸- پادوک، لنر و مانر ، باید دارای شرایط زیر باشد :

۱-۱۸- بصورت غیر مسقف و در جهت خلاف وزش باد طراحی و ساخته می شود.

۲-۱۸- اطراف با دیوارچه یا حصار(نرده یا لوله های آهنی) به ارتفاع حداقل یک متر و یا با استفاده از حصارهایی با ولتاژ ضعیف برق محصور می شود. دیوارچه یا حصار باید طوری طراحی شود که بدون لبه تیز بوده و کمترین خطر و آسیب را برای اسب داشته باشد.

۳-۱۸- کف بایستی :

۱-۱۸-۳- مسطح و فاقد چاله بوده و به گونه ای طراحی و ساخته شود که ضمن جلوگیری از جمع شدن آب در سطح آن در فصول بارندگی، مانع آسیب دیدن اندام های حرکتی اسب و یا خود سوارکار شود.

۲-۱۸-۳- برای سم های اسب مناسب (حالت فنی و نرمی داشته باشد) بوده و در مقابل حوادث و عملیات برای اسب ایمن باشد. (معمولاً می توان از ترکیب دو سوم خاک اره با یک سوم ماسه بادی استفاده کرد).

۳-۱۸-۳- در زمان حرکت اسب ، تولید گرد و خاک نکند.

۱۸-۴- طراحی و احداث زهکش مناسب به منظور جلوگیری از جمع شدن آب در سطح آن در فصول بارندگی ضروری است. برای این منظور :

- ۱۸-۴-۱- پادوک و مانژ بلندتر از سطوح کناری باشد تا هرز آب ها به راحتی از آن خارج شوند.
- ۱۸-۴-۲- نصب لوله فلزی مشبک به طوری که نفوذپذیری و جریان آب به سمت انتهای پایین میدان گردشگاه باشد.
- ۱۸-۴-۳- در صورت لزوم زیر کف میدان گردشگاه (Track) از تمبوشه (Tile) استفاده شود.

ماده ۱۹- رختکن که در محل ورودی به مرکز احداث می شود ، باید دارای شرایط و امکانات زیر باشد:

- ۱۹-۱- دارای شرایط بهداشتی (کف، سقف و دیواره ها قابل شستشو و ضدعفونی) و نور کافی و تهویه مناسب باشد.
 - ۱۹-۲- دارای کمد مناسب واجد حداقل دو جایگاه (برای لباس شخصی و لباس کار) برای هر پرسنل باشد.
 - ۱۹-۳- دارای روشویی مجهز به آب سرد و گرم ، صابون مایع ، حوله کاغذی یک بار مصرف و سطل درب دار باشد.
 - ۱۹-۴- واجد حوضچه ضد عفونی و یا چکمه شوی در مبادی خروجی رختکن باشد.
 - ۱۹-۵- لباس مخصوص (چکمه ، کلاه و...) مناسب برای پرسنل، کارگران و بازدیدکنندگان در نظر گرفته شود.
- تبصره-** در صورت به کارگیری کارکنان خانم ، وجود رختکن اختصاصی بانوان با شرایط و امکانات فوق، الزامی است .

ماده ۲۰- سرویس های بهداشتی که برای پرسنل به تعداد مناسب و بصورت مجزا در نظر گرفته می شوند، باید دارای شرایط زیر باشند :

- ۲۰-۱- دارای شرایط بهداشتی ، تهویه و نور کافی (طبیعی و یا مصنوعی) باشد.
- ۲۰-۲- دارای روشویی مجهز به آب سرد و گرم ، صابون مایع ، حوله کاغذی یک بار مصرف و سطل درب دار باشد.

ماده ۲۱- احداث حوضچه یا داکت ضد عفونی و دستگاه پمپ فشار قوی و نیز دستگاه اسپری ضدعفونی با مخزن مناسب در محل ورودی مرکز برای شستن چرخ ها و دور تا دور خودرو و نیز ضدعفونی خودروهایی که ورود آن ها به مرکز اجتناب ناپذیر می باشد، ضروری است.

ماده ۲۲- در صورتی که مرکز مبادرت به نگهداری و دپوی کود (فضولات) جمع آوری شده می نماید ،در نظر گرفتن محل محفوظ جهت نگهداری/دپوی آن قبل از خروج از مرکز و در دورترین نقطه (به سمت درب ورود و خروج مرکز) به نحوی که جهت وزش باد غالب به سمت سالن/اصطبل های نگهداری و پرورش اسب نباشد،الزامی است.

ماده ۲۳- مرکز باید قابلیت حذف لاشه های تلفاتی و بیمار را بصورت چاه دفن بهداشتی لاشه و یا کوره لاشه سوز (ترجیحاً کوره لاشه سوز) در دورترین نقطه از سالن (اصطبل) نگهداری و پرورش اسب به نحوی واقع شود که با در نظر گرفتن جهت وزش باد غالب مسیر باد به سمت سالن (اصطبل) نباشد.

ماده ۲۴- آب مصرفی باید دارای شرایط زیر باشد :

- ۲۴-۱- شرایط آب آشامیدنی را دارا باشد.
- ۲۴-۲- با فشار مناسب در تمام محل های مورد نیاز در دسترس باشد.

۳-۲۴- امکانات کافی برای ذخیره (منبع ذخیره آب) برای استفاده از آب در مواقع ضروری فراهم باشد.

۴-۲۴- در تمام ساعات کار، آب بهداشتی با فشار و میزان کافی در محل های مورد نیاز در دسترس باشد.

تبصره - میزان نیاز آبی اسب براساس نوع خوراک مصرفی (خشک یا علوفه تازه)، دمای محیط، وزن و سن اسب، فیزیولوژیک و فعالیت حیوان متغیر بوده ولی درمجموع نیاز آبی هر راس اسب در هر شبانه روز، ۷۰ لیتر در نظر گرفته می شود.

ماده ۲۵- مرکز باید دارای شبکه برق رسانی مناسب جهت تامین روشنایی کافی برای سالن ها و سایر تاسیسات باشد. در موارد قطع برق سراسری و یا در صورت عدم استفاده از برق سراسری استفاده از موتور برق اضطراری متناسب با ظرفیت مرکز ضروری است.

ماده ۲۶- مرکز باید دارای سیستم جمع آوری و هدایت فاضلاب بصورت سر پوشیده با شیب مناسب به سمت چاه فاضلاب یا سپتیک (مورد تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان) باشد. چاه فاضلاب باید فاصله لازم از چاه آب و شبکه آبرسانی را دارا باشد به نحوی که امکان هرگونه نشت فاضلاب به چاه آب و شبکه آبرسانی فراهم نباشد.

ماده ۲۷- مرکز باید دارای منبع سوخت مناسب و با ظرفیت کافی باشد. منبع سوخت باید در موقعیت مناسب واقع شود، به نحوی که:

۱-۲۷- جهت تخلیه سوخت نیاز به ورود وسیله نقلیه به داخل مرکز نباشد.

۲-۲۷- فاصله لازم بین منابع تامین سوخت و آب مصرفی به منظور جلوگیری از نشت مواد سوختی به شبکه آبرسانی رعایت شود.

ماده ۲۸- مرکز باید با دیوار (حداقل به ارتفاع ۲/۷ متر) به طور کامل محصور شده و از ورود افراد متفرقه و سایر حیوانات به مرکز جلوگیری شود. در داخل محوطه کلیه مسیر های جابجایی اسب باید دارای پوشش مناسب باشد تا از آسیب و صدمه رساندن به اسب جلوگیری نماید. مسیر های دسترسی به تاسیسات، خیابان کشی شده و کف آن نیز دارای پوشش غیر قابل نفوذ از قبیل آجر فرش و یا موارد مشابه باشد.

تبصره - در صورت نگهداری سگ نگهبان، بایستی سلامت آن تایید شده باشد.

ماده ۲۹- پارکینگ خودروهای سواری و نیز کشنده اسب باید در ابتدای ورودی به مرکز و کاملاً تفکیک شده از تاسیسات اصلی و جانبی مرکز استقرار یابد. کف پارکینگ نیز قابل شستشو و ضد عفونی و دارای پوشش غیر قابل نفوذ (از قبیل بتن و آسفالت) باشد.

ماده ۳۰- این دستورالعمل در (۳۰) ماده و (۱۳) تبصره تدوین و از زمان ابلاغ لازم الاجرا بوده و کلیه ضوابط مغایر با این دستورالعمل از این تاریخ ملغی خواهد بود.

پیوست ۱:

جدول (۱): حداقل فاصله مرکز تکثیر و پرورش اسب، با اماکن دامی و صنایع وابسته به دام (برحسب متر)

اماکن دامی و صنایع وابسته به دام		مرکز تکثیر و پرورش اسب
اماکن دامی	مراکز نگهداری و پرورش گاو و گاومیش، گوسفند و بز، شتر	اصلاح نژادی و تحقیقاتی
		داشتی (شیری)
		پروراری (گوشتی)
	مراکز نگهداری، تکثیر، پرورش و سوارکاری اسب و استر	اصلاح نژادی و تحقیقاتی
		مراکز نگهداری و پرورش اسب سیلیمی
		مراکز تکثیر و پرورش اسب
		کانون های سوار کاری، پرورشگاه ها و مراکز تربیت اسب
	مراکز نگهداری و پرورش حیوانات پوستی و آزمایشگاهی	خرگوش، نوتربیا و چین چپلا
		حیوانات آزمایشگاهی
		سمور (خز)، ایلتیس (پلی کت) و روباه
		مراکز نگهداری و پرورش سگ و گربه
	مراکز نگهداری و پرورش ماکیان (مرغ و خروس) و سایر ماکیان	لایین
		اجداد
		اصلاح نژادی و تحقیقاتی
		مادر
		پولت، تخمگذار و گوشتی
		مادر (مولد)
	شتر مرغ	پرورشی
		مراکز پرورش و نگهداری پرندگان زینتی
	مراکز تکثیر و پرورش آبزیان	ماهیان سردابی، گرمابی، خاویاری و میگو
ماهیان زینتی		
مراکز تکثیر و پرورش ملکه زنبور عسل		
مراکز نگهداری و پرورش زنبور عسل		
صنایع وابسته به دام	میادین دام	عرضه و کشتاری
	کارخانجات	جوجه کشی
		خوراک دام و طیور و آبزیان
		کارخانجات تبدیل ضایعات
		کشتارگاه دام
		کشتارگاه طیور
		سردخانه های نگهداری مواد پروتئینی و فرآورده های خام دامی
		مراکز فرآوری و بسته بندی فرآورده های خام دامی
	* موضوع ابلاغیه شماره ۰۲۰/۱۴۵۱ مورخ ۱۳۸۸/۰۱/۲۱ وزیر محترم جهاد کشاورزی	

جدول (۲): حداقل فاصله مرکز تکتیر و پرورش اسب
از صنایع غذایی، صنایع آرایشی و بهداشتی، صنایع دارویی و سایر واحدهای صنعتی و خدماتی (بر حسب متر)

عوارض تاسیساتی	مرکز تکتیر و پرورش اسب
صنایع غذایی	سطح ۱
	۱۵۰
	سطح ۲
	۲۰۰
صنایع آرایشی	سطح ۳
	۳۰۰
صنایع داروئی	سطح ۴
	۵۰۰
سایر واحدهای صنعتی و خدماتی	سطح ۱
	۵۰۰
	سطح ۲
	۶۰۰
	سطح ۱
	۱۰۰۰
	سطح ۲
	۱۵۰۰
	گروه ۱
	۱۵۰
	گروه ۲
	۲۰۰
	گروه ۳
	۲۵۰
	گروه ۴
	۳۰۰
	گروه ۵
	۵۰۰
	گروه ۶
	۱۰۰۰
	گروه ۷
	۱۰۰۰

* موضوع بخشنامه شماره ۴۶۳۸/د مورخ ۱۳۸۸/۰۶/۲۲ (ضوابط و معیارهای استقرار اماکن دامی و صنایع وابسته به دام)

جدول (۳): حداقل فاصله مرکز تکتیر و پرورش اسب از جاده، راه آهن و فرودگاه * (بر حسب متر)

عوارض تاسیساتی	مرکز تکتیر و پرورش اسب
حریم جاده	فرعی
	۵۰
حریم فرودگاه	آزادراه، بزرگراه و اصلی
	۱۵۰
	منطقه ای
	۵۰۰
حریم راه آهن	اصلی
	۱۰۰۰
	بین المللی
	۲۰۰۰
	۲۰۰
	۲۰۰

* موضوع ابلاغیه شماره ۲۸۳۳۲۸/۰۲۰ مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۱۱ وزیر محترم جهاد کشاورزی
* فواصل تعیین شده برای جاده، از آکس جاده محاسبه می شود.
* فواصل تعیین شده برای فرودگاه ها، از حریم زمین محل احداث فرودگاه محاسبه می شود.

جدول ۴. حداقل فاصله مرکز تکثیر و پرورش اسب از سکونتگاه ها * (بر حسب متر)

عوارض تاسیساتی		مرکز تکثیر و پرورش اسب
کلان شهرها		۱۵۰۰
مراکز استان ها (به جز کلان شهرها)		۱۰۰۰
مراکز شهرستان (به جز مراکز استان ها و کلان شهرها)		۸۰۰
شهر	بیش از ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت	۶۰۰
	تا ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت	۴۰۰
روستا	بیش از ۱۰۰ خانوار	۲۰۰
	تا ۱۰۰ خانوار	۱۵۰

* موضوع ابلاغیه شماره ۰۲۰/۳۳۸۸۴ مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۲ وزیر محترم جهاد کشاورزی

* سکونتگاه ها به کلیه شهرها ، روستاها ، شهرک های مسکونی و مجتمع های مسکونی که دارای حداقل بیست خانوار ساکن می باشند ، اطلاق می شود.

* ملاک تشخیص جمعیت خانوار ، آخرین سرشماری مرکز آمار ایران می باشد.

* حریم در نظر گرفته شده نافی رعایت ضوابط و مقررات سایر ارگان های مسئول قانونی از جمله سازمان حفاظت محیط زیست نخواهد بود.

تبصره- شرایط برخورداری از تخفیف و تعدیل فواصل جداول (۱) ، (۲) ، (۳) و (۴) ، به شرح زیر می باشد:

۱- در صورت وجود عوارض طبیعی از قبیل تپه،کوه،دره،جنگل،رودخانه و غیره که محدودیت تردد ایجاد می کنند و یا در صورت درخت کاری به عمق ۶ متر و کاشت درخت حداقل در ۳ ردیف، فواصل مندرج در جداول فوق الذکر را می توان حداکثر تا ۲۰ (بیست) درصد کاهش داد.

۲- در استان های مازندران،گیلان،گلستان و مناطق اقلیمی مشابه از نظر آب وهوا و پوشش گیاهی در صورت ضرورت، فواصل مذکور را می توان علاوه بر موارد مندرج در تبصره (۱)، حداکثر تا ۱۰ درصد کاهش داد .

۳- در صورت برخورداری از شرایط و ضوابط تخفیف فواصل مندرج در ماده (۲۸) بخشنامه شماره ۴۶۳۸/د مورخ ۱۳۸۸/۰۶/۲۲ (با عنوان ضوابط و معیارهای استقرار اماکن دامی و صنایع وابسته به دام با سایر واحدهای صنعتی و مراکز خدماتی) ، تخفیف فاصله در حریم بهداشتی تعیین شده در جدول (۲) لحاظ خواهد شد.